

Programma* symposium Historisch Museum Den Briel

Feiten en vooroordelen over de Tachtigjarige Oorlog **maandag 29 oktober 2018, 09.00-17.00 uur** **moderator: Frits Wielders**

- 09.00-09.30 Registratie en ontvangst met koffie en thee
- 09.30-09.40 Welkom door Drs. Gregor Rensen, burgemeester van Brielle
- 09.40-10.00 Inleiding door Drs. Marijke Holtrop, directeur Historisch Museum Den Briel
Introductie van Frits Wielders, moderator
- 10.00-10.30 **Roel Slachmuylders MA**, wetenschappelijk medewerker Historisch Museum Den Briel
Alva's Bloedraad en Voorne (1567-1572).
- 10.30-11.00 **Prof. Dr. Simon Groenveld**, emeritus hoogleraar Universiteit Leiden
Het begin van de Tachtigjarige Oorlog, ca. 1559-1572.
- 11.00-11.15 **Pauze**
- 11.15-11.45 **Dr. Erik Swart**, docent Open Universiteit en verbonden aan de Justus Liebig Universität Giessen, Duitsland
Nassause veldheren onder de loep. Feiten en vooroordelen over Willem van Oranje en Maurits van Nassau.
- 11.45-12.15 **Prof. Dr. Joost Jonker**, NEHA hoogleraar bedrijfsgeschiedenis aan de UvA en senior onderzoeker aan het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis te Amsterdam
Door Alva's bril, de ironie van de tiende penning.
- 12.15-12.45 **Dr. Femke Deen**, historicus en auteur
Anna van Saksen en de Nederlandse Opstand.
- 12.45-14.00 **Lunch**
en gelegenheid tot bezoek museum
- 14.00-14.30 **Drs. Aart van der Houwen**, streekarchivaris Voorne-Putten
Mannen met baarden brachten de vrijheid.
Reacties in Den Briel op de komst van de Geuzen.
- 14.30-15.00 **Dr. Anton van der Lem**, conservator oude drukken van de Universitaire Bibliotheken Leiden, initiatiefnemer/eindredacteur website <https://dutchrevolt.leiden.edu>
De Tachtigjarige Oorlog digitaal.
De Opstand-site van de Universiteit Leiden.
- 15.00-15.30 **Dr. Gijs van der Ham**, senior conservator Rijksmuseum
80 jaar oorlog in 1 tentoonstelling.
- 15.30-17.00 **Meet & Greet en borrel**
- 17.00 **einde bijeenkomst**

* toelichting programma en bijdragen zie volgende blad

Toelichting programma en bijdragen

Feiten en Vooroordelen over de Tachtigjarige Oorlog

1. Roel Slachmuylders MA

Wetenschappelijk medewerker Historisch Museum Den Briel
Alva's Bloedraad en Voorne (1567-1572).

Slachmuylders bestudeerde in de archieven van Brielle, Den Haag en Brussel alle processtukken tegen ketters uit Brielle en het eiland Voorne. Op grond van zijn onderzoek komt hij tot de conclusie dat de repressie door de hertog van Alva veel erger had gekund. Slachmuylders betoogt dat Alva zijn reputatie van ongehoorde bloeddorst vooral te danken heeft aan de Nederlanders die in opstand kwamen.

2. Prof. Dr. Simon Groenveld

Emeritus hoogleraar Universiteit Leiden
Het begin van de Tachtigjarige Oorlog, ca. 1559-1572.

In 2018 is het 450 jaar geleden dat, volgens de traditie, de Tachtigjarige Oorlog zou zijn begonnen. Deze lezing is geconcentreerd op de vraag hoe het ontstaan van de oorlog kan worden verklaard.

De Tachtigjarige Oorlog blijkt een complex fenomeen. Hij doorliep diverse stadia van onvrede via opstand naar burgeroorlog, godsdienst- en vrijheidsoorlog en mondde uit in een internationale strijd. Deze karakteristieken vragen om toelichting. Golden zij wel voor alle groepen van de bevolking? Bovendien werd volgens de traditie de strijd steeds tegen Spanje gevoerd. Hoe valt dit te verklaren? En is deze kwalificatie in haar absoluteheid wel terecht? Wij kijken naar feiten en structuren, zowel binnen de Nederlanden als in Europa, rond het jaar 1568. Ons begin moeten wij vroeger leggen, veeleer rond het jaar 1559. Ons eindpunt zal 1572 zijn, het jaar waarin de bekende verovering van het havenstadje Den Briel plaats vond en het inmiddels uitgroeïende conflict een geheel nieuwe wending nam.

Ter afsluiting worden de daarop volgende jaren in vogelvlucht en analytisch bekeken, tot 1648 – de Vrede van Munster – toe. Was het toen bereikte resultaat inderdaad het doel dat men zich tachtig jaar eerder had gesteld? En was het aangehouden beginjaar van de opstandigheid wel even precies te bepalen als het eindjaar 1648?

3. Dr. Erik Swart

docent Open Universiteit en verbonden aan Justus Liebig Universiteit Giessen, Duitsland
Nassause veldheren onder de loep.

Feiten en vooroordelen over Willem van Oranje en Maurits van Nassau.

Het traditionele beeld van Maurits van Nassau (1567-1625) is dat van een groot veldheer, grote militaire hervormer en schepper van een professioneel Staats leger. Dat van zijn vader Willem van Oranje (1533-1584) is het tegendeel, namelijk een militair onbenul die op het slagveld weinig voor elkaar kreeg. Veranderingen in de geschiedwetenschap en onderzoek in de laatste twee decennia laten zien dat het bestaande beeld van de twee echter moeilijk houdbaar is. Maurits erfde een leger waar hij weinig aan veranderde, terwijl Oranje - gedwongen door omstandigheden - juist bijdroeg aan de professionalisering van zijn troepenmacht.

4. Prof. Dr. Joost Jonker

NEHA hoogleraar bedrijfsgeschiedenis aan de UvA en senior onderzoeker aan het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis te Amsterdam

Door Alva's bril, de ironie van de tiende penning.

Dat een belastingverhoging mede aanleiding was tot de Tachtigjarige Oorlog, weet vrijwel ieder schoolkind. Veel minder bekend is echter, hoe belangrijk fiscale hervormingen waren voor het winnen van die oorlog en voor het ontstaan van een voor die tijd hypermoderne geldmarkt. Van die consequenties zou de IJzeren Hertog raar opgekeken hebben..

5. **Dr. Femke Deen**

Historicus en auteur

Anna van Saksen en de Nederlandse Opstand.

In deze lezing staat de rol van Anna van Saksen in de Opstand centraal. Vaak wordt aangenomen dat die rol klein was; de tweede vrouw van Willem van Oranje zou zich vooral bezighouden met wereldse zaken. Maar uit nieuw bronnenonderzoek blijkt dat Anna van Saksen zo haar eigen agenda had. De tweede vrouw van Willem van Oranje weigerde zich te laten gebruiken als pion in de strijd die later de Opstand zou gaan heten, ook vanuit haar godsdienstige overtuigingen.

6. **Drs. Aart van der Houwen**

Streekarchivaris Voorne-Putten

Mannen met baarden brachten de vrijheid.

Reacties in den Briel op de komst van de Geuzen.

De Val van Brielle op 1 april 1572 wordt in de vaderlandse geschiedenis beschouwd als het begin van de vrijheid. Dat wordt in Brielle beaamd en onder het gemeentewapen staat dan ook fier: "Libertatis Primitiae" (Eersteling der vrijheid). Vrijheid dankzij de Watergeuzen. De geuzen zijn echter al lang niet meer de helden of troetel-strijders die zij in het verleden voor (gereformeerd) Nederland waren. Het waren kapers die zich onder het mom van de religie grote wreedheden permitteerden. Over welke vrijheid hebben we het dan, wat was de reactie in Brielle op de komst van de Geuzen, wat betekende de verdere oorlog voor de stad en hoe werd en wordt daarop teruggekeken?

7. **Dr. Anton van der Lem**

Conservator oude drukken van de Universitaire Bibliotheken Leiden, initiatiefnemer/
eindredacteur website <https://dutchrevolt.leiden.edu>

De Tachtigjarige Oorlog digitaal.

De Opstand-site van de Universiteit Leiden.

De website van de Universiteit Leiden heeft een goede naam bij bezoekers uit binnen- en buitenland. De site biedt als basistekst de inhoud van het boek dat Anton van der Lem in 1995 publiceerde over de Opstand in de Nederlanden (tot 1609). Daar omheen staan ongeveer 1500(!) kortere, bondige teksten verspreid over categorieën als brieven, bronnen, geschiedschrijvers, personen, steden, spreuken en symbolen. De bijdragen zijn ondertekend door deskundigen, meest uit Nederland en Vlaanderen.

Anton van der Lem gaat onder meer in op het ontstaan van de site, hoe deze gefinancierd is, voor wie de site werd opgezet en wie hem raadpleegt.

8. **Dr. Gijs van der Ham**

Senior conservator Rijksmuseum

80 jaar oorlog in 1 tentoonstelling.

Het Rijksmuseum besteedt dit najaar in een grote tentoonstelling aandacht aan de Tachtigjarige Oorlog. Maar hoe geef je aan zo'n breed en uitwaaierend onderwerp vorm? Welke keuzes maak je, wat doe je wel en wat doe je niet? Gijs van der Ham, senior conservator geschiedenis bij het Rijksmuseum en samensteller van de tentoonstelling, geeft een kijkje achter de schermen.

Moderator Frits Wielders

Frits Wielders is als beeldend kunstenaar, docent, adviseur en beleidsmaker werkzaam in het gebied tussen kunst en onderwijs. Hij nam binnen de cultuursector zitting in verschillende besturen en commissies. Ook schreef hij lesmethodes voor kunstvakken binnen het primair- en voortgezet onderwijs en trad regelmatig op als (dag)voorzitter van openingen en studiebijeenkomsten. Momenteel is hij als adviseur verbonden aan de Gemeente Rotterdam en het Fonds voor Cultuurparticipatie en als bestuurslid aan het Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam.